

AŞKIN METAFİZİĞİ

Arthur Schopenhauer (22 Şubat 1788, Danzig- 21 Eylül 1860, Frankfurt). 1809'da Göttingen Üniversitesi'ne tıp öğrencisi olarak başladı, 1810'da felsefe fakültesine geçti. 1811-1813 yılları arasında Berlin'de felsefe eğitimine devam etti. 1813'te, *Yeter Neden Önermesinin Dört Çeşit Kökü* (Über die vierfache Wurzel des Satzes vom zureichenden Grunde) adlı teziyle Jena Üniversitesi'nde doktorasını tamamladı. 1818'de *İrade ve Tasarım Olarak Dünya* (Die Welt als Wille und Vorstellung) eserini yayımladı, daha sonra Berlin Üniversitesi'nde ders vermeye başladı. 1831'de kolera salgını başladığında Berlin'den ayrıldı ve ölümüne dek yaşamını sürdüreceği Frankfurt'a yerleşti. Schopenhauer, döneminin en etkili filozoflarından biri olarak tanınır.

Başlıca kitapları: *Yeter Neden Önermesinin Dört Çeşit Kökü* (Über die vierfache Wurzel des Satzes vom zureichenden Grunde, 1813); *Görünüm ve Renkler Kuramı*, (Über das Sehen und die Farben, 1816), *İrade ve Tasarım Olarak Dünya* (Die Welt als Wille und Vorstellung, 1818-1819), *Doğadaki İrade Üzerine* (Über den Willen in der Natur, 1836), *Âhlakın İki Temel Sorunu* (Die beiden Grundprobleme der Ethik, 1841).

Selahattin Hilav 1928 yılında İstanbul'da doğdu. 1946'da İstanbul Erkek Lisesi'ni, 1950'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. 1954-1958 yılları arasında Paris'te Sorbonne Üniversitesi'nde felsefe derslerini izledi. Yurda döndükten sonra çok sayıda gazete, dergi, ansiklopedi ve yayınevinde çalışan Hilav'ın, aydınlanmacı felsefenin ve Marksizm'in Türkiye'de kuramsal olarak anlaşılmasında önemli katkıları oldu. *Yazko Felsefe Yazıları*'ni yönetti. *Diyalektik Düşüncenin Tarihi* ve *100 Soruda Felsefe* gibi çalışmalarıyla dikkati çekti. Eleştiri ve incelemelerini *Edebiyat Yazıları* (YKY) ve *Felsefe Yazıları* (YKY) adlı iki kitapta topladı. Marx, Engels, Sartre, Schopenhauer, Freud, Garaudy, Nerval (*Doğu'da Seyahat*, YKY), Diderot ve d'Alembert (*Ansiklopedi: Seçilmiş Maddeler*, YKY), Foucault (*Bu Bir Pipo Değildir*, YKY) ve Kojève (*Hegel Felsefesine Giriş*, YKY) gibi pek çok yazardan çeviriler yaptı.

Selahattin Hilav 12 Mayıs 2005'te İstanbul'da öldü. 2006'da adına iki armağan kitap yayımlandı: *Selahattin Hilav'a Saygı* (haz. D. Özlem-G. Ateşoğlu), *Felsefeden Edebiyata Selahattin Hilav* (haz. S. Bağdatlı). Üniversite sonrası öğrenim için gittiği Paris'ten dayısına yazdığı mektuplar derlendi: *Selahattin Hilav ve Paris Mektupları* (Sema Rifat'ın S. Hilav üstüne bir araştırmasıyla birlikte).

Selahattin Hilav'ın
YKY'deki çevirileri

Ansiklopedi - ya da bilimler, sanatlar ve
zanaatlar açıklamalı sözlüğü (2005)

Bu Bir Pipo Değildir (1993)

Doğu'da Seyahat (2004)

Hegel Felsefesine Giriş (2000)

Aşkın Metafiziği (2019)

ARTHUR SCHOPENHAUER

Aşkın Metafiziği

Çeviren
Selahattin Hilav

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5376
Cogito - 245

Aşkın Metafizigi / Arthur Schopenhauer
Özgün adı: "Metaphysik der Geschlechtsliebe"
Fransızcadan çeviren: Selahattin Hilav

Kitap editörü: **Fisun Yalçınkaya**
Düzeltili: **Korkut Tankuter**

Kitap tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **İlknur Efe**

Baskı: A4 Ofset Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.
Otosanayi Sitesi Yeşilce Mah. Donanma Sok.
No: 16 Seyrantepe - Kağıthane / İstanbul
Telefon: (0 212) 281 64 48
Sertifika No: 12168

Çeviriye temel alınan metin: "Métaphysique de l'amour"
1. baskı: Oluş Yayınları, İstanbul, 1963
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Mayıs 2019
ISBN 978-975-08-4502-4

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2018
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İÇİNDEKİLER

Selahattin Hilav
Schopenhauer'ın Felsefesi • 7

Aşkın Metafiziği • 27

Schopenhauer'dan Seçmeler • 65

Hayatın Acıları • 67

Ölüm • 71

Sanat • 73

Ahlak • 77

Editör notu: Selahattin Hilav'ın "Schopenhauer'ın Felsefesi" başlıklı bu yazısı *Felsefe Yazıları* adlı kitabında da bulunmaktadır. (Selahattin Hilav, *Felsefe Yazıları*, 2014, s. 275-293)

Selahattin Hilav

SCHOPENHAUER'IN FELSEFESİ

Yaşamöyküsü ve Yapıtları

Schopenhauer, çağının en büyük felsefeci-yazarı olarak ün kazanmıştır. Felsefeden çok edebiyat alanında önemli olduğunun sık sık ileri sürülmesi, bunun bir kanıtıdır. Ama doğru bir görüş değildir bu. Bir filozof olarak Schopenhauer'ın, Kant'tan sonra gelenler arasında ön sırada yer aldığını söyleyebiliriz. Çağdaşı olan filozoflardan bazıları, sistem kurmak ve kapsayıcılık bakımından onu aşmışlardır. Ama, felsefenin temel ve en önemli sorunlarını canlı, açık ve derin olarak kavramak açısından Schopenhauer'ın kimi zaman onları geride bıraktığı söylenebilir. Gerçekten de, şirsel sezgi ile gerçekçi ve kül yutmaz bir gözlem yeteneğini, çok zengin ve sindirilmiş bir kültürle kaynaştırarak parlak ve çarpıcı bir üslupla yazan Schopenhauer; bilgikuramı, gerçekliğin özü ve doğası, güzelliğin ve iyiliğin anlamı gibi kuramsal sorunlarda da, özgün bir düşüncenin ürünü olan açıklamalar getirmiştir.

Eleştirmenler, Schopenhauer'ın düşünce tarzının, genellikle Avrupa felsefesinden farklı olduğu üzerinde durmuşlar; Doğu düşüncesinde ağır basan “dünyadaki kötülük” sorununun onu her şeyden fazla ilgilendirdiğini söylemişlerdi. Gerçekten de, onun felsefesi, yaşamdaki ve insanın içindeki kötülükten sıyrılmaya yönelik bir çaba olarak görülebilir. Bu kötümser felsefenin ahlak alanında ileri sürdüğü öğreti, Schopenhauer'ın kendisinin de belirttiği gibi “dünyadan kaçmaya” yönelik dinlerin görüşlerine yakın düşer. Ama Schopenhauer'a göre, ahlaksal davranış ve kötülükten sıyrılmaya çabası, dinlerde olduğu gibi, “ötedünya”, “cezalandırılma” ya da “ödüllendirilme” ilkeleri üzerinde temellendirilemez. Bu bakımdan onun felsefesi, yaygın, yüzeysel ve sıradan din yaşamının ve inançlarının eleştirilmesini de içinde taşır. Ve Schopenhauer'ın düşüncesi, dine ve genellikle kalıplaşmış toplumsal değerlere yönelen köklü bir eleştirme olması bakımından, çağdaş düşünceyle canlı bir ilinti kurar. Bu ilinti özellikle Nietzsche aracılığıyla gerçekleşmiştir.

Schopenhauer yaradılıştan kötümserdir; yaşamın anlamsızlığı, boşunalığı, insan varoluşunun acılı yanı, sürekli olarak kendini duyurur ona. Bu deneyimi irdelemek, ona ilişkin apaçık bir görüş ortaya koymak Schopenhauer'ın temel çabasıdır. Benliğinde duyduğu şeyi, yani sürekli doyum vermeyen her isteği, sevilen ve istenen her yeni şeyin elde edilmesi için harcanan çabayı, evrenin tümünü kapsayan, onun özünde bulunan bir gerçek olarak görür. Kötümserliği, kendi yaşamının güç olmasından, başına tatsız olaylar gelmesinden kaynaklanmaz. Kendisinin de belirttiği gibi, insanların en talihlileri arasında yer alan bir kimsedir Schopenhauer. Yaşamak için, istemediği bir işi yapmak zorunda kalmamıştır. Bu özgürlüğü de babasına, Danzig'li zengin tüccar Heinrich Floris Schopenhauer'a borçludur.

Arthur Schopenhauer, 22 Şubat 1788'de Danzig'de doğdu. Annesi ve babası Hollanda asıllıydı. Annesi Johanna Schopenhauer, romancı olarak ün kazanmıştı; kız kardeşi Adele de edebiyat alanında yetenekli olduğunu göstermişti. Kendi durumundan yola çıkıp bir genelleme yapan Schopenhauer, kafalı erkeklerin, karakterini babalarından, zekâlarını da annelerinden aldıklarını söylemişti. Ama annesiyle geçinemiyordu. “Bir evde iki dâhi olmaz” diyen annesi, oğluna soğuk davranıyordu. Kocasının ölümünden sonra, “serbest aşk hayatı” yaşamak için, bu işe elverişli bir yer olan Weimar'a gitmişti. Annesinin bu davranışı, bazı yazarlar tarafından, Schopenhauer'ın kadınları küçümsemesinin ve kıyasıya eleştirmesinin nedeni olarak görülmüştür. Annesi oğluna şöyle yazıyordu: “Çekilmez ve kasvetli bir insansın; kendini beğenmişliğin bütün iyi niteliklerini gölgeliyor ve başka insanlarda kusur bulma eğilimini önleyememen de, bu nitelikleri işe yaramaz şeyler haline getiriyor.” Böylece, anne ve oğul ayrı yaşamaya karar verdiler. Schopenhauer, annesini, verdiği davetlerde sadece bir yabancı gibi ziyaret ediyordu. Goethe'nin, Schopenhauer'dan söz ederken gelecekte çok ünlü bir kimse olacağını annesine söylemesi ise, bardağı taşıran son damla oldu. Sert bir kavga sonunda annesi, Schopenhauer'ı merdivenden aşağı yuvarladı. Bunun üzerine filozof da, gelecek nesillerin ancak kendisi dolayısıyla annesini hatırlayacağını söyleyerek intikam aldı ondan. Çok geçmeden de Weimar'ı terk etti ve bundan sonra yirmi dört yıl yaşayan annesini bir daha görmedi.

İntihar ederek yaşamına son veren babası (babannesini de delirdikten sonra ölmüştü) Schopenhauer'ı başarılı bir tacir ve bir hayat adamı olarak yetiştirmek istedi. Başlıca Avrupa dillerinde benzer bir biçimde telaffuz edildiği için "Arthur" adını vermişti ona. Schopenhauer, küçük yaşta Fransa'ya gönderildi ve bu ülkede 1797'den 1799'a kadar kaldı. Döndüğünde, Fransızca'yı, Almancayı unutacak kadar iyi öğrenmişti. 1803 ve 1804 yıllarında da İngiltere'de, Fransa'da, İsviçre'de ve Avusturya'da bulundu. Bağımsız bir cumhuriyet olan Danzig, 1793'te Polonyalıların eline geçince, bu olaya üzülen babası Hamburg'a yerleşti. Schopenhauer burada bir tüccarın yazıhanesine verildi (1805). Ama ticaret yaşamına dayanamayacağını anlayarak 1807'de resmi bir okula girmek için annesinden izin istedi. Böylece, daha önce gördüğü modern eğitimden sonra klasik öğrenime başlamış oldu. Bu öğrenimi Gotha ve Weimer'da devam ettirdi. 1809'da tıp öğrencisi olarak Göttingen üniversitesine girdi. Tıp öğrenimini, hekimlik yapmak için değil, bilimsel bilgiler elde etmek için seçmişti. 1810'da felsefe fakültesine geçti. Derslerini izlediği Kantçı G.E. Schulze'nin etkisinde kaldı. Onun Aristoteles ve Spinoza'dan önce Platon ve Kant'ı okuyup öğrenmesi konusundaki öğüdüne kulak verdi ve bundan hiçbir zaman pişmanlık duymadı. 1811'den 1813'e kadar Berlin'de bulundu. Fichte'nin ünü bu kente çekmişti Schopenhauer'ı. Ama bu filozofun tumturaklı ve karanlık felsefesinden hoşlanmadı. 1813'te, *Yeter Neden Önermesinin Dört Çeşit Kökü (Über die vierfache Wurzel des Satzes vom zu reichenden Grunde)* adlı teziyle Jena Üniversitesi'nde doktorasını verdi. Kant üzerine yaptığı çalışmaların ilk verimiydi bu. Bu arada Weimar'da Goethe ile tanıştı ve onun renk kuramını benimseyip geliştirdi. *Über das Sehen und die Farben (Görüm ve Renkler Kuramı)*, bu çalışmalarının sonucu olarak 1816'da yayımlandı. Kafasında oluşmaya başlayan sistemini ortaya koyma tutkusuna kapılmıştı artık. Nitekim başyapıtı *Die Welt als Wille und Vorstellung (İrade ve Tasarım Olarak Dünya)* 1818 yılının bitiminden önce baskıya hazırıldı ve 1819'da basıldı. Böylece en erken olgunluğa ulaşmış filozoflar arasında yer alıyordu Schopenhauer. Çünkü otuzuna gelmeden tamamladığı bu kitabıyla, bütün sisteminin ana çizgilerini ortaya koymuştu. Daha sonra düşüncelerini bir iki doğrultuda geliştirmiş, ama daha çok, temel görüşünü yeni

alanlara uygulayarak ayrıntılara inmiş, somutlaştırmış, doğrulamış ve pekiştirmişti. Bundan ötürü, kendisini tekrarlamadığını sandığı zaman yanlıyordu Schopenhauer. Gerçekte, temel görüşlerini, sayısız dile getiriş içinde tekrarlıyordu. *İrade ve Tasarım Olarak Dünya*, hemen hiçbir yankı uyandırmamış ve Schopenhauer'in beklentileri boşa çıkmıştı. Üniversite profesörlerinin düşmanlığından ötürü böyle olduğunu düşünen Schopenhauer, daha sonra bu kimselere sürekli olarak saldırdı. Hegel okulunun resmi temsilcilerinin, Hıristiyanlığı savunuyormuş gibi görünerek mevki elde etmekten başka şey düşünmediklerini ve kendilerinden farklı düşünen herkese düşman olduklarını söyleyip duruyordu. Oysa Schopenhauer, bir komployla karşı karşıya değildi. Yapıtının yayımlandığı günlerde, Hegel'de doruğuna ulaşan Alman idealizmi düşünce dünyasında egemenlik kurmuştu. Almanya siyasal umutlarla doluydu ve geleceğe güvenle bakıyordu. Oysa Schopenhauer, devlete de, ilerlemeye de inanmıyordu. 1848 devriminin başarısızlığa uğraması, bu umutları ve coşkuyu silip süpürünce, Schopenhauer'ın felsefesinin kavranıp benimsenmesi için elverişli bir ortam doğdu. Beklediği ün ve hayranlık, yaşamının son yıllarında belki de umduğundan daha büyük ölçüde gerçekleşti.

Başyapıtının başarısızlığa uğramasından sonra Roma'ya ve Napoli'ye gitti. Dönüşünde, Berlin Üniversitesinde sınav verip doçent oldu. Vereceği derslerin saatlerini, Hegel'in derslerine rastgelecek biçimde seçti. Öğrencilerin Hegel'in derslerini bırakıp kendi derslerine geleceklelerini sanıyordu. Ama bu umudu boşa çıktı. Ancak dokuz öğrenci onu dinlemeye gelmişti. İstifa etti ve Hegel'e daha ağır saldırılarda bulunarak intikam almaya çalıştı. 1831 yılında Berlin'de kolera salgını başlayınca (Hegel bu salgında ölmüştür) Frankfurt'a yerleşti. Ölümüne kadar (21 Eylül 1860) burada yalnız yaşadı.

Kitabının hiçbir yankı uyandırmaması, zaten hırçın ve işkilli olan Schopenhauer'ı daha huysuz bir kişi haline getirmiş, ama düşünür yanını düş kırıklığına uğratamamış, yaratıcılığını köstekleyememişti. Gerçekten de Schopenhauer'ın büyük yapıtları, ün kazanmasından önce yazılıp bitirildi. Kurduğu sistemi doğrulayan yeni buluşları büyük bir uyanıklıkla ve yakından izliyordu. Metafiziğinin son bilimsel buluşlarla doğrulandığını göstermek amacıyla